

*Л.Д. Павленко,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ НА ВАРТІСТЬ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ

У дослідженнях ринку банківських продуктів факторами ціноутворення вважаються об'єктивні закономірності, обставини або умови, що впливають на рівень, динаміку та співвідношення цін. За своєю природою фактори ціноутворення різноманітні, але, оскільки вони мають такі спільні характеристики, як напрям та ступінь впливу, їх можна групувати на контрольовані (внутрішні) та неконтрольовані (зовнішні) залежно від можливостей банку контролювати та впливати на їх дію.

Ступінь впливу неконтрольованих факторів на процес ціноутворення порівняно з контрольованими факторами значно більший. Більше того, будучи досить мінливими, вони створюють умови для виникнення ризикових ситуацій при реалізації банківських продуктів на ринку. У зв'язку з цим банк повинен постійно стежити за характером змін факторів зовнішнього середовища, використовуючи при цьому як результати його власних чи замовлених маркетингових досліджень, так і зовнішню статистичну інформацію.

На банківські продукти, що генерують процентні доходи, найбільше впливають фактори грошової сфери, до яких належать: норма обов'язкового резервування, облікова ставка та операції на відкритому ринку.

Як свідчить зарубіжний досвід, на ціноутворення в банку значний вплив має облікова ставка - один з монетарних інструментів, за допомогою якого центральний банк (в Україні — Національний банк) встановлює для суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів на відповідний період. Вона є основною процентною ставкою, яка залежить від процесів, що відбуваються в макроекономічній, бюджетній сферах та на грошово-кредитному ринку.

У посткризовий період Національний банк України проводить експансіоністську політику при необхідності додаткового стимулювання економіки з метою прискорення економічного зростання. Зниження облікової ставки здійснювалося порівняно плавно, без значних стрибків та мало цілеспрямований характер.

Аналізуючи статистичні данні, можна говорити про однакову спрямованість змін облікової ставки НБУ та процентних ставок банків (підвищення облікової ставки НБУ призводить до підвищення процентних ставок за кредитами і депозитами, і навпаки). Однак хоча тенденції в динаміці облікової ставки НБУ і процентних ставок банків збігаються, пряма залежність між ними відсутня.

Зниження облікової ставки є більш інтенсивним, ніж аналогічне зниження ставок банків. Звідси можна зробити висновок про те, що вплив облікової ставки на процентні ставки за кредитами та депозитами має загальний характер і може бути пов'язаний насамперед зі зміною макроекономічних факторів, зокрема інфляції.

Таким чином, облікова ставка НБУ має індикативний характер та виконує роль орієнтира намірів центрального банку щодо майбутньої кредитно-грошової політики (ефект сигналу). Використання облікової ставки банками України як орієнтира при формуванні процентних ставок за кредитами та депозитами цілком обгрунтоване, оскільки динаміка облікової ставки характеризує наявність або відсутність ризиків різких коливань інфляції.